

Քրիստոս Աստուած զսկսեալս իմ դու
կատարեայ:

ԱՌԱՋԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՆԿՆԵՐԵՐԸ ՅՈՂԱՆՆԻ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՆ՝

Ոչինչ ըզձալի գոլ՝ քան զսիրելեացն
լցուցանել զիղձս տենչանաց. և այնու՝
առաւել հաստատել զաստուածային սի-
րոյն շահկապութիւն՝, և զանչափ շահա-
ւետութիւնն որ անտի լինիցին յինքեանս՝
ձգել ըստ պատուիրանին՝ թէ սէր ծածկէ
զբազմութիւն մեղաց: Իսկ եթէ զանձեռ-
նարկելի իրէ բռնն հարեալ իցէ սիրե-
լոյն՝ զխրնդոյ՝ տես որքան տարակու-
սանս և թախիծ իւրում սիրողին վերա-
ծէ: Զի թէ ոմն ի հնդկային վաշիս՝ ազ-
նարկէ իւրում սիրելոյն ուղղեորել, առ
գիւտ ճանանչաւոր տպագիտին. կամ՝ ի
ջանս, և ի ծովային խորան՝ ընդ այնքան
կուտակեալ կոհակացն ծովասաստ թան-
ձրամած ջուրցն խտութեան՝, առ ի գիւտ պա-
տուական մար(գար)տին, իսկ նորա տրտ-
մեալ առ ի քնական վայրան՝¹⁰ ուր գիւտ
տպագիտին իցէ, սակաւ ապառած բուռա-
սէր՝¹¹ ափափայցն, էւ այլ ոմն ոչ բե-
րելով զարհեստ ուղղական՝¹² արհեստին,
առ ծովային ջրոցն վրդովելոցն գիջումն
գործել, ոչ ապաքնն հնարս ոչ փոքունս
յանձին բերէ այնուհետեւ լուծանել զմե-
ղադրութիւն իւրոյ սիրելոյն, և ի ձեռն
սերտ սիրոյն համարձակապէս առ պատ-
ճառս մատչելով՝ յայտնէ զտկարութիւն
անձին. և զեղեցիկ հաւանութեամբ նահան-
ջեալ՝ ճողդապէր զինքն առանց իրից մե-
ղադրանաց՝ յանձեռնարկելի խնդրոյն:

Իսկ արդ՝ եթէ առ գիւտ ստորեւ կացեալ
տարրական՝¹³ նիւթոցն՝ այնքան զժուարին
սակա յոգնակի պիտոյ՝¹⁴ տաժանմանց,
զհարզ դու յինչն պահանջես զերկնային,
զբարձրագոյն և զանհասանելի իրէ զգիւտ,
զոր ոչ լայնութիւն երկրի, և կամ խո-
րութիւն ծովու միայն ընդմիջեալ ունի,
այլ գերագոյն իսկ տարրական բնութեանս
անցեալ կայ, որ և ոչ՝¹⁵ իմացմամբ մեք
թանձրայինքս՝¹⁶ մտաւքս, և ի վայր քար-
շեալքս խորհրդովքս՝ կարեմք նկատել,
քան եթէ իրագործութեամբ բայցսյայտել:
Արդ այսուրեկ թէպէտ և ինձ յոյժ ծա-
նունք են և անձեռնարկելիք, այլ քեզ ա-
խործեմ զբորանականս՝¹⁷ դրուատել, որ
այդքան յոգնահանճարս զտար ի (յետ)ին
ժամանակին՝ առ խաղմունս իմաստիցն
խորս, որ անհետազատելիք ասացան ի
վսամամիտ գերահրաշիցն, ոչ զիմս անմա-
քուր իմաստիցս ապապարտակեալ՝¹⁸ խո-
կացեալ. որ և յոյժ անվայելուչ էր ի-
մոյս լրբանաց՝ ի վեր տարբանալ առ այդ-
քան բարձրագոյն և երկնային իրողու-
թիւնսն:

Այլ զի ոչ զտի հնարս ինչ անփոյթ
զըրոյդ առնել զյաւժարութիւն, որ այդքան
պատուես զիմաստութիւն, մինչև յաղճա-
տաց և ի ներգեւելոց ևս որսալ ախորժես.
Նման որոց զթագաւորական ծիրանին
ստանալ փափաքն, ի զազանաց վայրե-
նեաց որսան զշահաւոր պատուականու-
թիւնս: Իսկ ոմանք յայլ իմն տկարագու-
նից յորդանց զազրացելոց հարստանան,
յորոց մետաքսն յառաջ գան՝¹⁹ որում ոչ
անհմուտ և զըրոյդ գիտեմ ճոխութիւն, զոր՝²⁰
յաստիսս բաղարկեալ ունիս հայրենական
պերճանաւք յգփացեալ:

1. Օր. Յառաջարկութիւն մեկնութեանս այսորեկ,
2. Օր. է,
3. Օր. այսու,
4. Օր. շահկապութիւն,
5. Օր. յինչն,
6. Օր. սիրոյն,
7. Օր. վաշիս,
8. Օր. ի ջանս ծովային խորոցն,
9. Օր. խտութեանս,
10. Օր. առ քնական վայրսն,

11. Օր. բողաւք,
12. Օր. ուղղական,
13. Օր. տարեկան,
14. Օր. պիտոյից,
15. Քն. որ,
16. Օր. թանձրանքս,
17. Օր. բանս,
18. Օր. ապ փախարկեալ,
19. Օր. զայլ,
20. Օր. բարձր

Այլ ինձ ոչ փոքր ինչ յաւակնելի էր յայդջան ձկտել ի բարձրութիւն ամենեւին ստորանգելոյս¹, որ ոչ գիտուն մտաւր, և ոչ բանաւարական արհեստիւ ճոխ². այլ և ոչ արժանաւոր ըստ տուչութեան ձրից հոգւոյն, զոր բազմազան հոսանօք շնորհացն հեղի ի ստորնայնոցս շահ: Այլ և ոչ ըստ մաքրութեան ողորմելի ոմն, և վարակեալ³ մեղացն շղթայիւր, որ և ոչ յերկնից բարձրութեանն եմ արժանաւոր նայել, քան եթէ զբնակելոյն ի վերայ երկնից ճառել ինչ. զի մեղացն ծանրութիւնն⁴ ըստ մարգարէին ձայնի⁵ բարձրագոյն է քան զգլուխ իմ. որով ի վայր հակեալ կամ ըստ արժանի պատժապարտութեանն ընգճեալ: Այլ և զինչ արդեաւք յայսցանէ առ հրաժարութիւն իրագործութեան օգտեցայց. զի եթէ ի ձեռն սիրոյ յատուկ ժամանեալ էր այդջան անձեռնարկելի խնդիր, թերեւ զոյր հնար ճողպրեկով ի բաց փախչել. այլ զու ընդ սիրոյն հանգամանս և լիշխանական հրամանն⁶ շարայարեցեր. վասն որոյ և ոչ գտի հնարս ինձ պատճառելով ըստ նախկի զադափարութեան⁷ հրաժարել և ի բաց դառնալ սակս անձին տկարութեան. վասն զի ի ձեռն սիրոյն մտերմաբար աղբրեցեր, աստուածահաճոյական վարուք, ո՞վ տէր Սմբատ Բագրատունի: Իսկ առնթեր և զիշխանական հրամանն⁸ ի վերայ ածեւր, բառնալով յինչն զճողպրեկոյն հրնարս. ոչ զանձին իմոյ տկարութիւն, առ այդջան բարձրագոյն խնդիր իտկացար. և ոչ դարձեալ անմաքրութեամբս իմով վերաբերել յայսքան մաքրագոյն⁹ իմաստ, լրբութիւն ինձ վարկար, բառնալով ինձ բեռնին յոյժ ծանունս և զժուարակիրս. և ահա յաջ և յահեակ նայելով և ոչ մատուցանէ ազնականութիւն ըստ աւետարանական բանին: Վասն որոյ բազում աղաչանս առ քոյոյ տէրութեանդ արկա-

նեմ, առ հրաժարութիւն այդջան ծայրագոյն իրագործութեանէ. և անշահ և անազուտ եղեալ ի քոյոյ¹⁰ ներող լսաւորութենէդ, ապաւինեալ աստանաւոր բուռն հարից զշնորհաց սուրբ հոգոյն, որ տայ առատապէս և ոչ նախատէ:

Եւ արդ պատմեցուք զաւրինակ խընդրոյս, թերեւ ի ձեռն աղաւթից լսողացդ¹¹ առաւելապէս հասցէ ինձ ազնականութիւն ի վերին շնորհացն: Քանզի այր ոմն սարկաւազապետ գոյով¹² Նանայ անուանեալ, յոյժ հմուտ և վարժ ասորի դպրութեան. ստացաւք բոլորիցն առաքինութեան, պարկեշտ վարուք, մաքուր առ ամենայն մարմնական հեշտութիւնս, աղբիւրաբար ընգալեալ զշնորհս վարդապետութեան ի հոգոյն սրբոյ¹³ ուղղափառ հաւատոյն որ ի Քրիստոս. որ ի յանդիմանեալ զոմն եռեւտիկոս¹⁴, զայր պերճաբան և իմաստաւէր. վանեալ հալածական առնէր յաշխարհէս հայապատենաց. որ երբեմն խոտորնակս ուսուցանէր, յերկուս բարձանելով զՔրիստոսի գանրաբաժանելի¹⁵ միաւորութիւնն, որ յետ անքակ և անշփոյթ միաւորութեանն: Եւ հաստատէ վերստին զնոյն ուղղափառ որ ի Քրիստոս դաւանութիւնն. մի յերկուս¹⁶ բնութեանց խոտորնակն, զաստուածականն¹⁷ բնութեամբ. իսկ զնուաստականն¹⁸ կամաւոր յանձնառութեամբ, Չսաթախանձեալ մեծին Բագրատայ, որ ի տանէն բազրատունեաց, այր յոյժ բարձրագոյնս ստացաւ զանուն, որ և պետ իշխանաց երեմն ի բարբարոս ազգէն հաւաքացուց անուանեալ, որպէս թէ այնու զնա առաւել պատուի արժանաւոր վարկուցեալ. զորոյ և զանցս անցիցն յիւրում տեղովն փոքր ինչ յիշատակեցուք:

Եւ զինչ իցէ արդեաւք աւրինակ խընդրոյս. ստանալ նմա զմեկնութիւն սրբոյ աւետարանին Յովհաննու Որոյ փոյթ ի մտի եղեալ¹⁹ վաղվադակի ի ձեռն ուժ-

1. Օր. վտանգելոյս:
2. Բն. կոխ. Օր. բանալ զարկան արհեստիւ:
3. Բն. վարակաց:
4. Օր. բարձրագոյն:
5. Օր. ի ձայնի:
6. Օր. հերետիկոս:
7. Օր. անբաժնի:
8. Օր. ի յերկուց:

9. Օր. ի յայդ:
10. Օր. հերետիկոս:
11. Օր. անբաժնի:
12. Օր. ի յերկուց:

գին պահոց և աղաւթից. ջան ոչ փոքր անձին բերէ՝ շրջագայութեամբ երկից աւանց, յածեալ ընդ անապատս յերկրին Միջպետաց, ուր՝ և յուսայր իսկ զգիւտ գրոյ՝ ուղղափառ վարդապետացն. և հանդիպեալ խնդրոյն առաջնորդութեամբ վերին խնամոցն, շարադրէ համառաւտաբար ի բազմաց հաւաքելով՝ մի ըստ միովէ ունով զմեկնութիւն յոհաննեան սրբոյ աւետարանին, փոխարեքելով յասորի լեզուոյն ի հազարական լեզու:

Իսկ յորժամ ընդունեալ լինէր ի հազարական ազգէն, մեծն և երեւելին այն իշխանն հայոց վսամամիտն, որ և զբաւընդակն յանձին բերէր ունիլ զգիտութիւն որ ի Քրիստոս հաւատոցն. որ և նախանձ ոչ փոքրագոյն վսան Քրիստոսի միշտ յանձին կրէր՝ կշտամբել և յանդիմանել զհերժութեանցն դասս. ոչ ինչ արութիւն զնշլուծեալսն այնուհետեւ ըստ արժանի իւրոյ մեծութեանն երեքոցոյց, այլ երազապէս ի վայր հոլովեալ յաստուածային՝ հաւատոցն՝ զոր ունէր, զլորեցաւ վաղվաղակի ի վիճ անկանգնելի կորստեանն: Եւ ի բաց ընգենլով զգրոշմ ուխտի ճշմարիտ հաւատոցն, սուգ անհնարին բոլոր աշխարհիս հայաստանեաց հասուցանէր. թեպէտ և հըշտակացաւ ի լսելիս մեր, ի խորութեան սրտին հաստատուն պահելով զճշմարիտ հաւատոյս դաւանութիւնսն:

Յայնմ ժամանակի ի ձեռն պատահման իմն գանձ գրոյս հասեալ լինի՝ առ տէր Սմբատ Բագրատունի. զոր ընդալեալ խընդութեամբ մեծաւ՝ հրամայէ փութով ի հազարացւոցն ի հայական վերաբերել լեզու, ոչ ինչ ներելով իմոյ տկարութեանս: Այլ զոր մեծն այն հոռտորն՝ կատարեալ յարուեստս և ի մակացութիւնս՝ այնքան ջան յանձին բերելով տարժանեցաւ, ո՞վ ոք ոչ զիմս աղարտեացէ յանգզնութիւն, մըտարեքել անգամ յայսքան բարձրագոյն

խորհուրդ: Ձորոյ և ոչ զառաքինութիւն առնն պարտ է որ յետ այնորիկ գործեցաւ՝ անշիշտառակ թողուլ. այլ իբր ի նկարագրի փոքր ինչ ցուցանել զնորայն ճշմութիւն. ոչ իբրեւ ներբողելով դուռստել, զի և ոչ բազմութիւն յոյժ՝ իմաստասիրաց ի մի վայր գումարելոց՝ կարող են բան ըստ նորա արժանաւորութեան հատուցանել հանդիսի. այլ միայն զոյգն ինչ բանիւք պատմութեանս թելադրել առ ի գիտութիւն յողղացոյ:

Սա ընդունեալ եղև ի մերում իսկ ժամանակի ի հազարական ազգացն, վսան նախանձոյ որ ի նմանէ բազմափայլ վարդապետութեանն, և ներհակս միշտ առադրելոյն, զնանի՝ ի բանդ հանդերձ որդովք իւրովք. որովք՝ բազում անգամ բանս հրապուրականս առաջի արկեալ, հանդերձ յոգնազան պարգևաւք, ոչ ինչ խոնարհեցոյց զանխոնարհելի խորհուրդս մտացն որ ի Քրիստոս: Գարձեալ յայլ տեսակ հնարից բերեալք լինէին. սպառնմամբ բանից և կապանաց և պէսպէս տանջանաց. այլ ոչ զանգիտեալ՝ երբէք զիջանէր ի բարձրագոյն հաւատոցն որ ի Քրիստոս. և ֆնացեալ ի բանդի անդ բազում ժամանակս, ոչ միայն զինքն ամբողջ պահելով յամբիժ հաւատսն, այլ և բազմաց լինի առիթ փրկութեան. աներկեղաբար միշտ պահելով զարգեալանաւորսն ի բանդին. ուսուցանելով և հաստատելով ի հաւատս ամենասուրբ երրորդութեանն:

Եւ յետ այսորիկ այսպէս եղելոյ, հասեալ լինի գանձ գրոյս այսորիկ առ Մարտի Բագրատունի, Սիւնեաց տիկին, ի ձեռն Աշոտոյ հաւր իւրոյ մեծ և երեւելի տեսան Բագրատունոյ իշխանաց իշխանի, իսկ երանուհոյս Սիւնեաց տիկնոջ փոյթ ի մոի եղեալ վաղվաղակի հրամայեաց երկիցս անգամ՝ փոխաբերել ի հայական լեզու առաջնորդութեամբ վերին խնամոցն.

1. Օր. որ,
2. Օր. գրոյ,
3. Օր. յաստուածային բարձրագոյն,
4. Օր. Լէնք:

5. Օր. զի և բազում,
6. Օր. զնի ի բանալի,
7. Օր. որով,
8. Օր. ոչ ինչ զանգիտելով,

յարդարէ հասարակարար զաստուածային բարձրագոյն հաւատս, վերագոյն ունելով ըստ իւրում քաղցր և յոյժ գովելի բարոյիցն. որ հասարակարար ունէր առ ամենայն մարդիկ զինամս իւրոյ սիրելի՝ սուրբ մտացն. Մանաւանդ թէ միամիտ հաւատոցն որ ի Քրիստոս՝ պահպանեալ լինի ի վերին խնամոցն անվրդով առ ի յաւանականութիւն չորից ուստեցաց՝ զոր ոչ պատկանեմ սիրող Քրիստոսի անուանել և կենդանի վկայ. որ այնքան ժաւմանակս երբ յանձին ժուժկալութիւն հաւածոցն. էւ սորա այսպիսի եղելոյ՝ մինչ զմեզ յայսմ վայրի բամբասիցէ՝ իրրեւ աւելագործ՝ ինչ խառնելով զմերս ընդ նոսայն՝ Զան՝ կամեցեալ իրրեւ աւտարացուցանել կամ աղարտել ինչ՝. Այլ զի մի անկատար և պալաս վարդապետի փառք յաշակերտէն լինել՝ փոքր ինչ ներեցեան մեզ լսաւըդ. և ըստ իմաստասէր բժշկացն՝ որք ի ձեռն երակացն գիտացեալ զխօսի պատճառն, հնարին այնուհետև առ բուժման, այսպէս պարտ է ձեզ մտաց աշաւը նայել ի ճառս յոր մտաց՝. և եթէ իցէ ինչ արաս՝ բժշկել իրրեւ զհոգեկան անդամս. և միակամութեամբ սիրոյ յաւժանդակեալ՝ հոգեկան սիրոյն շաղկապութեամբ և անընդմիջարար սիրելութեամբ ի բաց տանել զմիաւան թոյնաւորս և երկրաւորս. և միացեալք սիրովն որ ի Քրիստոս կայցուք առ միմեանս և ասաղս և լսողք՝ որպէս լոյս առ աշս՝ և բարբառ առ լսելիս՝ և հոտ առ հոտաւտելիս. և եթէ իցէ ինչ արատ տկարութեան բանից՝ հոնսորական բանիւ սերտել և պայծառացուցանել. էւ որպէս Զերմութիւն հրոյ զի զցրտութիւն ի մարմնոյն հալածելով՝ և զուարթութեամբ զգոյն պատկերին զգեցուցանէ, այսպէս և դուք Զերմեանդն սիրով և աստուածային հրոյ կայծակամբք

միեալք՝ աներկեան բերելով ի մեզ զսրբութեան սէրն, ուր ոչ նախանձ և ոչ ատելութիւն՝ ոչ յանդգնութիւն այլովքն հանդերձ. և սիրոյն յիշատակաւ զբազմութիւն մեղացն Զնջեսցուք, ըստ պատուիրանին՝ եթէ սէր ծածկէ զբազմութիւն մեղաց. էւ մատուցեալք միամիտք միախորհուրդք ասաւըս և լսաւըդ՝ առ աստուածային ճառիցս գիտութիւնս՝ զի զուգապէս՝ աւգտեսցուք, զի աղիւ Հոգոյն սրբոյ շնորհացն՝ համեմեցին ճաշակելիցս մերոց մտացս. որ և զբանն համեմէ և զհոգին սրբէ և զմիտսն լուսաւորէ. Ապա եթէ ոք ի պարսաւադիտացն ի վերայ մեր ընթացեալ խոտորնակս ինչ խորհեսցի հակառակելով, մեք անփոյթ արացուք զներհակս առ նոսա արտաճանելով, ըստ պատուիրանին (զսրբ)եալք¹⁰ ոչ յանդգնել, այլովքն հանդերձ. Այլ միայն զՀոգոյն սրբոյն ձրից վերառաքել զոհութիւն՝ որ առիթն իսկ է փոխաբերութեան բառիցն յինքն ապականելոց. ըստ Պաւլոսի մայնին՝ եթէ այլում թարգմանութիւնք լեզուաց. և զանց արարեալ զվնասակարաւն, յառաջիկայսն ճակեացուք, վասն որոյ և ի գործ զբանս արկաւք. էւ զուզեսցեալ ինչ վասն աւետարանչացն շարադրեսցուք զորպիսութիւն ճառիցն, որքան հասու կարեն լինել միտքս մեր, և այնպէս ճանապարհորդեալ անմուշար՝ եկեսցուք ի մեկնութիւն սրբոյ աւետարանին Յոնաննու:

Վասն Մարթնի և Մարկոսի և Ղուկայ բազումք կանխեալ ասացին յիւրաքանչիւր տեղիս. իսկ վասն Յոնաննու զոր և ի գործ արկաւք զբանս՝ ասացուք որ ինչ միանգամ կարեւորն է. Սա զամենայն ժամանակս իւրոյ առաքելութեան առանց զորոյ¹¹ քարոզէր զաւետարանն. իսկ իրրեւ կարգեցան երեք աւետարանքն և զրեցան

1. Օր. սիրելի Քրիստոսի:

2. Օր. աւելագործակ:

3. Օր. նորայն:

4. Օր. յաւելու՝ կամ աշակերտել ինչ:

5. Բն. ժաւք:

6. Օր. օժանդակել:

7. Օր. գիտելութիւն:

8. Բն. զաւգապէս:

9. Օր. պատճառելով:

10. Օր. եկեալք:

11. Օր. զորոյ:

և հասին առ նա, որպէս ասի բան՝
 ընդունելի եղեն նմա և վկայեաց եթէ
 ճշմարիտ գրեցան, այլ պակասէ նոցա որ
 ինչ միանգամ գործեցանն ի սկզբան վար-
 դապետութեան Գրիստոսի. զոր և մեք կա-
 ռող եմք գիտել, եթէ երեք աւետարանիչքն
 յետ ընդունելոյն Յովաննու մկրտչի ի բանդ՝
 որ ինչ գործեցաւ ի տեսնէն գրեցին. որ և
 ցուցանի ի սկիզբն ճառից նոցա՝ եթէ յետ
 քառասուն աւուրն իբրեւ պահեաց տէրն
 և զփորձապետն յաղթահարեաց, սկիզբն
 արարին պատմութեան իւրեանց ըստ Մա-
 թէոսի պատմելոյն՝, եթէ յորժամ լուաւ
 եթէ կալան զՅովաննէս՝ փոխեցաւ ի
 Հրէաստանէ ի Գալիլիայ, իսկ Մարկոս,
 եթէ յետ մատնելոյն Յովաննու՝ եկն Յի-
 սուս ի Գալիլիայ, իսկ Ղուկաս կանխեալ
 գրեաց. Հեբովդէս, ասէ, ի վերայ ամենայն
 չարեացն զոր գործեաց՝ յաւել ևս ունել
 զՅովաննէս, և եղ ի բանդի. Ուստի և
 աղաչեցին զՅովաննէս առաքեալն՝ եթէ
 այն ժամանակ որ թողաւ յայլոց աւետա-
 րանչաց որ գործեցան ի տեսնէ, տացէ
 նոցա գրով՝ որ նախ քան զմատնելն Յո-
 վաննու ի բանդ՝ եղեն ի Գրիստոսէ հրա-
 շագործութիւնքն, զոր և գրեացն իսկ Յո-
 հաննէս. զայս արար ասէ սկիզբն նշանաց
 Յիսուս ի կանա Գաղիլացոց և յայտնեաց
 զփառս իւր, ցուցանելով զայն զոչ առա-
 ջիւն հրաշագործութիւն. Եւ ապա երբեմն
 յիշատակեաց Յովաննէս յիւրում աւետա-
 րանին զոր ինչ գործեցաւ նախ քան զմատ-
 նելն Յովաննու ի բանդ. իսկ երեք աւե-
 տարանիչքն որ ինչ զկնի մատնելոյն Յո-
 վաննու ի բանդ՝ գործեցաւ ի Գրիստոսէ՝
 գրեցին. Այլ վասն էր արդեաւք Յովան-
 նէս լուէ ի զպրովսնէ՝¹ անդի որ վասն
 ծնընդեանն փրկչին մերոյ ըստ մարմնոյ.
 Այլ քանզի Մատթէոս և Ղուկաս կան-
 խեալ յառաջագոյն գրեցին զայն, իսկ աս

սկսաւ գրել վասն աստուածութեանն նո-
 րաւ նա և չորրորդ գրով՝՝ աւետարան-
 չացն՝ ոչ առանց բարձրագոյն խորհրդոյ
 իցէ, զի ոմանք ըստ չորեքծագեան՝ գո-
 լով արարածոց՝ ուր պարտ էր համասփիռ
 քարոզել աւետարանն արքայութեանն՝ նոյն.
 պիտի թուով ասացին պարտ է՝ աւետա-
 րանչացն զոչ, որք ընդ ամենայն տիեզերս
 էին աւետարանելոց զբանն կենաց, իսկ
 ոմանց հանոյ թուեցաւ ըստ չորրդ մշտա-
 հոս գետոցն յաղինական աղբերէն յառա-
 ջախազաց եղեալ՝ առ տիեզերաց ոռո-
 զումն. և սոցա զոլով նմանապէս թուով՝
 ուռնացեալք ի կենդանական աղբերէն՝ ո-
 ռոգանել զպապեացեալ՝ միտս մարդկային
 բնութեանս. իրաւապէս չորրորդ աւետա-
 րանիչս իբրեւ ոգոյ Աստուծոյ պահեալ նմա՝
 զայս բարձրագոյն խորհրդոյ իբրեւ առա-
 լել առաքելոյ՝ որ և որդի՝՝ որոտման ի
 տեսնէ կոչեցաւ սակս զերկնայինսն ո-
 ռոտալոյն, առ ընդոստուցանել և բանալ՝
 զմիտս մարդկային բնութեանս, զայն դնէ
 սկիզբն բանին ասելով. ի սկզբանէ էր
 բանն:

ՍՐԲՈՅ ՆԱՆԱՅԻ ԱՍՈՐՈՅ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՂԱՆՆՈՒ ԱԻԵՏԱՐԱՆԻՆ

«Ի սկզբանէ էր բանն»:

Պարտ է մեզ յիսկզբան ճառիցս՝ նկատել
 զառաւելութիւն իմաստութեան աւետարան-
 չիս, և շնորհաց սուրբ հոգոյն, եթէ որպէս
 զանեղութիւն որդոյն կանխաբանութեամբ
 բացայայտէ ի նախկին՝¹⁰ բանն իւրում ասե-
 լով. ի սկզբանէ էր բանն. Եւ զինչ այսու
 յայտ առնէ.՝ այլ զի ցուցցէ եթէ ի սկզբան

1. Օր. գրելոյն:

2. Օր. ի զպրովսն:

3. Օր. չորս գոլ:

4. Օր. յաւելու՝ աշխարհէս:

5. Օր. պարտ էր և:

6. Օր. խաղացեալ:

7. Օր. զպատեալ միտս մարդկան:

8. Բն. չունէր՝ որդի:

9. Բն. քանակ:

10. Օր. իսկ: